Spis treści

Wstęp 9

Część I
Wspólna polityka rolna po 2013 roku

Rozdział 1. Determinanty reformy wspólnej polityki rolnej w perspektywie 2020 roku (Patrycja Purgał) 15

1.1. Wprowadzenie 15
1.2. Ewolucja wspólnej polityki rolnej – przebieg i dynamika procesu 16
1.2.1. Uwagi ogólne 16
1.2.2. Początki WPR – mocna legitymizacja społeczna polityki 16
1.2.3. Reformy WPR w ostatnim dwudziestoleciu 19
1.2.4. Propozycja reformy WPR po 2013 roku 22
1.3. Egzogenne i endogenne uwarunkowania reform WPR 22
1.3.1. Uwagi ogólne 22
1.3.2. Wzrost niestabilności na światowych rynkach i bezpieczeństwo żywnościowe 23
1.3.3. Dalsza liberalizacja handlu w ramach WTO 25
1.3.4. Uwarunkowania środowiskowe 27
1.3.5. Ograniczenia budżetowe 28
1.3.6. Nowa formuła stanowienia WPR – zmiany w procesie decyzyjnym 30
1.4. Podsumowanie 32
Bibliografia 34

Rozdział 2. Wspólna polityka rolna po 2013 roku – możliwości wsparcia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich (Piotr Łykowski, Anna Matuszczak, Edyta Wieczorkiewicz-Dudek) 36

2.1. Przegląd funduszy unijnych wspierających rolnictwo i obszary wiejskie 36

2.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 43
2.2.1. Uwagi ogólne 43
2.2.2. Programy pomocowe zrealizowane przez ARiMR 46
2.2.3. Regionalne zróżnicowanie wsparcia finansowego udzielonego przez ARiMR 47
2.2.4. Realizacja PROW 2007-2013 w Wielkopolsce na podstawie działań inwestycyjnych 51
2.3. Strategia Europa 2020 a rolnictwo i obszary wiejskie 54
2.4. Wyzwania stojące przed reformą WPR 59
Bibliografia 61

Rozdział 3. Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej po 2013 roku – wizje zmian (Walenty Poczta) 62

3.1. Wprowadzenie 62
3.2. Pozycja Polski we WPR w perspektywie finansowej 2007-2013 63
3.3. Wspólna polityka rolna po 2013 roku i oczekiwania Polski 66
3.4. Przyszłość WPR w komunikacie Komisji Europejskiej z 18.11.2010 roku 72
Bibliografia 77

Rozdział 4. Rolnictwo w ramach strategii Europa 2020 (Andrzej Grzyb) 78

4.1. Obecne założenia strategii Europa 2020 78
4.1.1. Strategia gospodarcza Unii Europejskiej do 2020 roku 78
4.1.2. Synergia pomiędzy strategią Europa 2020 i innymi inicjatywami Unii Europejskiej 80
4.2. Rolnictwo na świecie 81
4.3. Rolnictwo a handel międzynarodowy w Unii Europejskiej 82
4.3.1. Uwagi ogólne 82
4.3.2. Analiza handlu zagranicznego 84
4.3.3. Umowy o strefach wolnego handlu z państwami trzecimi 90
4.3.4. Rozszerzenie Unii Europejskiej a wspólna polityka rolna 91
4.4. Rolnictwo a dobra publiczne 93
4.4.1. Rolnictwo Unii Europejskiej – nie tylko produkcja rolna 93
4.4.2. Dobra publiczne i ich klasyfikacja 93
4.4.3. Wynagradzanie rolników za dostarczanie dóbr publicznych 94
4.5. Cele przyszłej WPR w komunikacie Komisji Europejskiej z 18.11.2010 roku 95
4.6. Priorytety polskiej prezydencji 98
Bibliografia 98

Część II
Ekonomiczne aspekty projektów inwestycyjnych w agrobiznesie

Rozdział 5. Istota procesu inwestycyjnego ... 105

5.1. Zagadnienia wstępne (Wawrzyniec Czubak) ... 105
5.2. Specyfika procesów inwestycyjnych w rolnictwie (Arkadiusz Sadowski) 116
Bibliografia ... 121

Rozdział 6. Wspieranie inwestycji w rolnictwie ze środków publicznych 123

6.1. Teoretyczne przesłanki wsparcia inwestycji w rolnictwie (Arkadiusz Sadowski) ... 123
6.2. Wspieranie inwestycji w sektorze rolnym w Polsce w warunkach gospodarki rynkowej (Wawrzyniec Czubak) ... 125
6.3. Krajowe systemy wsparcia (Arkadiusz Sadowski) ... 126
6.3.1. Rola kredytów preferencyjnych ... 126
6.3.2. System administracyjny oraz zasady stosowania kredytów preferencyjnych ... 126
6.3.3. Cele kredytów preferencyjnych ... 128
6.3.4. Ewolucja oferty kredytów preferencyjnych w latach 1994-2011 ... 129
6.4. Systemy wsparcia środkami WPR (Wawrzyniec Czubak) ... 138
Bibliografia ... 145

Rozdział 7. Ocena realizacji inwestycji w jednostkach sektora rolnego ... 147

7.1. Źródła informacji dla programowania i oceny inwestycji (Arkadiusz Sadowski) ... 147
7.1.1. Uzasadnienie oceny procesów inwestycyjnych ... 147
7.1.2. Bilans majątkowy ... 149
7.1.3. Rachunek zysków i strat (rachunek wyników) ... 152
7.1.4. Raport o przepływach pieniężnych ... 159
7.2. Ocena efektywności inwestycji (Wawrzyniec Czubak) ... 161
7.3. Proces inwestycyjny jako element biznesplanu (Wawrzyniec Czubak) .. 168
Bibliografia ... 174

Rozdział 8. Skutki inwestycji wspieranych kredytem preferencyjnym w polskim sektorze rolnym w świetle wyników badań (Arkadiusz Sadowski) ... 176

Bibliografia ... 179

Wstęp

Niniejsza publikacja została przygotowana w ramach projektu „Nowoczesne techniki analityczne w podnoszeniu jakości kształcenia na studiach ekonomicznych" realizowanego na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu, na Wydziale Ekonomii, zainicjowanego w Katedrze Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej, a finansowanego z Projektu Operacyjnego Kapitał Ludzki, poddziałanie: Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni. Celem dwóch zadań projektu było przeprowadzenie szkoleń eksperckich przez specjalistów praktyków z MRiRW oraz Parlamentu Europejskiego, którzy na co dzień zajmują się tematyką funduszy europejskich w sektorze rolnym, są współautorami rozwiązań legislacyjnych, także związanych z przyszłym kształtem WPR oraz pracowników naukowych dla praktyków gospodarczych, związanych z realizacją wspólnej polityki rolnej zatrudnionych w agendach rządowych. Monografia jest wynikiem kursów, a jej dwuczęściowa struktura odzwierciedla tematykę przeprowadzonych szkoleń – *European funds analyzing and Common Agricultural Policy after 2013* oraz *Ekonomiczne aspekty projektów inwestycyjnych w agrobiznesie.*

Celem opracowania jest wskazanie uwarunkowań oraz kierunków zmian sektora rolnego i obszarów wiejskich w Unii Europejskiej, także w Polsce, w kontekście ewolucji wspólnej polityki rolnej, a na tym tle ekonomicznych aspektów projektów inwestycyjnych w agrobiznesie. W pierwszej części przedstawiono wizje i dylematy związane z koniecznością podjęcia reform WPR. Autorzy zwracają uwagę zarówno na aspekty teoretyczne, jak i praktyczne niezbędnej ewolucji tytułowej polityki wspólnotowej, sprowadzające się do wskazania na egzogeniczne i endogeniczne uwarunkowania reform, którymi są chociażby: wzrost niestabilności na światowych rynkach i bezpieczeństwo żywnościowe, postępująca liberalizacja handlu w ramach WTO, czy determinanty środowiskowe i ograniczenia budżetu unijnego (*Patrycja Purgał*). Postrzeganie wspólnej polityki rolnej po 2013 roku w świetle możliwości wsparcia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich ukazują także inni autorzy *(Piotr Łykowski, Anna Matuszczak, Edyta Wieczorkiewicz-Dudek)*. Poczynając od omówienia funduszy unijnych,

wspierających rolnictwo i obszary wiejskie, skupiają się na najważniejszym ze względów finansowych – Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnego zróżnicowania wsparcia finansowego udzielonego przez ARiMR. Jako studium przypadku analizują województwo wielkopolskie. Dywagacje często kończą się wątkiem związanym ze strategią Europa 2020, jej wpływem na rolnictwo i obszary wiejskie. Szczegółowe wizje oraz wyzwania stojące przed reformą WPR kreśli kolejny autor tejże części opracowania (*Walenty Poczta*), wskazując głównie stanowisko Polski przez pryzmat perspektywy finansowej 2007–2013 oraz polskich oczekiwań. Szersze spojrzenie na rolnictwo i obszary wiejskie – w świetle strategii Europa 2020 – zostało zaprezentowane w ostatnim rozdziale tej części. *Andrzej Grzyb* wskazał na różnorakie uwarunkowania globalne i wspólnotowe, związane zwłaszcza z kwestiami wymiany handlowej artykułami rolnymi oraz rozszerzeniem Unii Europejskiej o Chorwację i Islandię. Położył szczególny nacisk na cele przyszłej WPR oraz priorytety polskiej prezydencji.

Drugą część monografii poświęcono ekonomicznym aspektom projektów inwestycyjnych w agrobiznesie. *Wawrzyniec Czubak* i *Arkadiusz Sadowski* rozpoczynają rozważania od przedstawienia istoty procesu inwestycyjnego i jego specyfiki w rolnictwie. Kolejno wskazują potrzebę wsparcia inwestycji w rolnictwie ze środków publicznych, analizując teoretyczne przesłanki procesu i uwarunkowania rynkowe. Tę część rozważań zamyka gruntowne omówienie krajowych systemów wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem kredytów preferencyjnych oraz innych form w ramach WPR. Część analityczna dotyczy oceny realizacji inwestycji w jednostkach sektora rolnego. Autorzy wskazują na źródła informacji dla programowania i oceny inwestycji, a także przedstawiają sposoby oceny efektywności. Na koniec omówiono skutki inwestycji wspieranych kredytem preferencyjnym w polskim sektorze rolnym w świetle wyników przeprowadzonych badań.

Konkludując, monografia jest bogatym źródłem informacji na temat wyzwań stojących przed WPR, a w szczególności kierunków reform wspólnej polityki rolnej po 2013 roku, które niewątpliwie będą miały znaczący wpływ na rozwój rolnictwa, obszarów wiejskich czy szeroko pojętego agrobiznesu, także przez prowadzone projekty inwestycyjne. Lektura opracowania może służyć refleksji i dyskusji naukowej w gronie praktyków związanych z tworzeniem i realizacją WPR, ekonomistów rolnictwa i szerszego grona odbiorców. Kwestie podjęte w pracy są istotne, gdyż wkraczamy w etap uzgodnień dotyczących przyszłego budżetu UE na lata 2014–2020, a problemy rolnictwa zajmują dużą część negocjacji. Książka ma ponadto walory aplikacyjne, gdyż służy pogłębieniu wiedzy praktyków gospodarczych i studentów specjalności związanych z gospodarką żywnościową.

Koordynator projektu, opiekun merytoryczny zadania, w ramach którego realizowane były szkolenia oraz redaktorzy i autorzy podręcznika, a jednocześnie prowadzący szkolenia dziękują słuchaczom za ich zaangażowanie w zajęcia, żywią nadzieję, iż nabytą wiedzę i umiejętności będą owocnie wykorzystywać w swojej pracy zawodowej, a jednocześnie skłonią Czytelników do przemyśleń i będą inspiracją do dalszych poszukiwań.

Andrzej Czyżewski, Walenty Poczta

Część I

Wspólna polityka rolna po 2013 roku